

Ευαγγελία Μαγαλιού:

Στήριξη και ένταξη μαθητών με αυτισμό στη Γενική Αγωγή

«Επειδή η ζωή είναι μια τόσο αποδιοργανωτική μάζα ήχων και εικόνων, είναι πραγματικά βοηθητικό για ένα άτομο με αυτισμό να μπορεί να βάλει σε μια τάξη τη ζωή του. Είναι σημαντικό η ανάγκη για συνέπεια να διατηρείται κατά τη διάρκεια της μέρας με τον ίδιο τρόπο κάθε μέρα.

Αυτό μπορεί να είναι βαρετό για τους περισσότερους ανθρώπους αλλά είναι ένα από τα λίγα πράγματα που μπορούν να ανακουφίσουν για λίγο.

Για μένα είναι απαραίτητο να έχω καθορισμένους χρόνους και χώρους για καθετί.»

Η Δομημένη Διδασκαλία σε μια τυπική τάξη της Γενικής Αγωγής

Οργάνωση του φυσικού και αισθητηριακού περιβάλλοντος

- ✓ Σταθερή θέση στην τάξη
- ✓ Θέση (θρανίο) μακριά από την πόρτα
- ✓ Χρήση διαχωριστικών

Σε κάθε περίπτωση, η αξιολόγηση θα προσδιορίσει την κατάλληλη θέση μέσα στη γενική τάξη για κάθε μαθητή με αυτισμό. Ο μαθητής μπορεί να μετακινείται σε άλλους χώρους μέσα στην τάξη αλλά θα πρέπει να συνδέσει τον χώρο με την δραστηριότητα.

Οργάνωση του ημερησίου προγράμματος

Η οργάνωση του ημερησίου προγράμματος βοηθάει τον μαθητή με αυτισμό να γνωρίζει τη σειρά των δραστηριοτήτων και με αυτό τον τρόπο μειώνεται το άγχος του. Ο εκπαιδευτικός φροντίζει να σηματοδοτεί - με κατάλληλο για τον συγκεκριμένο μαθητή τρόπο - τις αιφνίδιες αλλαγές που μπορεί να υπάρξουν στη διάρκεια μιας σχολικής ημέρας.

Το πρόγραμμα μπορεί να είναι:

- Αναλυτικό
- Σύντομο
- Κοινό (όμοιο με των υπολοίπων μαθητών)

Το πρόγραμμα θα είναι:

- Σε σταθερό σημείο ή
- Όπου είναι ο μαθητής (μεταφερόμενο)

Γιατί «οργάνωση» και «αναδόμηση»;

Η οπτική δόμηση του περιβάλλοντος, με τη χρήση του προγράμματος και του συστήματος εργασίας, βοηθά τον μαθητή να ανταποκριθεί ανεξάρτητα, χωρίς τις κοινωνικές δυσκολίες που δημιουργεί η παρουσία του δασκάλου.

Αποτελέσματα της οργάνωσης:

Οργανώνω	Βοηθώ το παιδί να καταλάβει
Χώρο	Που θα είναι
Επιλογές	Τι υλικά θα χρησιμοποιήσει
Ιδιοκτησία	Τι είναι δικό του και τι μοιράζεται

Προσδοκίες	Τι να κάνει
Κοινωνικό περιβάλλον	Με ποιον
Χρόνο	Για πόση ώρα
Συμπεριφορά	Πώς να μείνει ήρεμο και συγκεντρωμένο
Μετάβαση	Πότε έχει ολοκληρωθεί η δραστηριότητα

(Quill, 1995)

Ο εκπαιδευτικός που στηρίζει μαθητή/τρια με αυτισμό:

- ❖ Αναγνωρίζει τις δυνατότητες και τις δυσκολίες του μαθητή του
- ❖ Στηρίζεται και «χτίζει» πάνω στις δυνατότητες
- ❖ Γενικεύει τις αποτελεσματικές στρατηγικές παρέμβασης
- ❖ Βεβαιώνεται ότι όλο το προσωπικό του σχολείου γνωρίζει τις κοινωνικές δυσκολίες που έχει ο μαθητής του και συμφωνεί να κάνει τις αλλαγές που απαιτούνται.
- ❖ Ενημερώνει τους υπόλοιπους μαθητές της τάξης για τις ιδιαιτερότητες του συμμαθητή τους (Ιστορίες ευαισθητοποίησης: <http://www.sed.uth.gr/autism/>)
- ❖ Γνωρίζει ποιον ενήλικα (μητέρα; πατέρα; άλλον;) να ενημερώσει όταν ο μαθητής του είναι αναστατωμένος
- ❖ Φροντίζει ώστε ο μαθητής του να μετακινείται (στα διαλείμματα ή στις εξόδους του σχολείου) πρώτος ή τελευταίος για να αποφύγει το συνωστισμό και το πλήθος.
- ❖ Φροντίζει να επισκεφθεί μαζί με τον μαθητή του όλους τους χώρους του σχολείου, πριν να παραστεί ανάγκη, ώστε να τους γνωρίζει.
- ❖ Εντοπίζει τους συμμαθητές εκείνους που μπορούν να λειτουργήσουν σαν «κύκλος των φίλων» και να βοηθούν τον μαθητή με αυτισμό.
- ❖ Προσαρμόζει το περιβάλλον του σχολείου ώστε να διευκολύνει την εκπαίδευση του μαθητή με αυτισμό.
- ❖ Σέβεται και κατανοεί την ιδιαιτερότητα του μαθητή με αυτισμό προσπαθώντας να «δει τον κόσμο μέσα από τα δικά του μάτια».
- ❖ Κατανοεί όχι μόνο σε ποια σημεία μπορεί ο μαθητής του να συναντήσει δυσκολίες, αλλά και γιατί οι δυσκολίες μάθησης που έχει αναπτύσσονται με τον τρόπο που αναπτύσσονται.
- ❖ Θα βοηθηθεί αν: Είναι ήρεμος - Είναι θετικός - Είναι σταθερός - Έχει χιούμορ!

Ένταξη: Ενδεικτικές στρατηγικές που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε:

- ▶ Διδάσκουμε στον μαθητή με αυτισμό να ζητάει βοήθεια όταν νιώθει μπερδεμένος.
- ▶ Ενθαρρύνουμε τον μαθητή μας να ζητήσει να επαναληφθεί κάποια οδηγία που δεν κατανοεί και την επαναλαμβάνουμε με πιο απλά λόγια ή την γράφουμε.
- ▶ Κάνουμε παύσεις ανάμεσα σε οδηγίες και ελέγχουμε αν έγιναν κατανοητές.
- ▶ Περιορίζουμε τις προφορικές οδηγίες στο βαθμό που μπορεί να ανταποκριθεί ο μαθητής με αυτισμό και, αν χρησιμοποιούμε μεταφορικό λόγο ή λέξεις που έχουν πολλαπλά νοήματα, εξηγούμε αναλυτικά τι εννοούμε.
- ▶ Θέτουμε ξεκάθαρους κανόνες συμπεριφοράς και σαφείς προσδοκίες.
- ▶ Αν χρειάζεται, γράφουμε τους κανόνες σε χαρτόνι δίπλα στον πίνακα ή στο θρανίο του μαθητή.
- ▶ Συζητούμε και εξηγούμε στους συμμαθητές του για το πώς να ανταποκρίνονται στις κοινωνικές δυσκολίες του μαθητή με αυτισμό. Ενθαρρύνουμε τη δημιουργία ενός κλίματος στην τάξη που να υποστηρίζει την αποδοχή της διαφορετικότητας.
- ▶ Χρησιμοποιούμε τους συμμαθητές ως παράδειγμα για να δείξουμε στον μαθητή με αυτισμό τι πρέπει να κάνει.
- ▶ Βοηθάμε τον μαθητή να κατανοήσει ότι η συμπεριφορά του έχει αντίκτυπο στους άλλους
- ▶ Αρκετές φορές ίσως χρειαστεί να παρέχουμε στήριξη και επίβλεψη στο μαθητή με αυτισμό κατά τη διάρκεια του διαλείμματος και ίσως χρειαστεί να τον βοηθήσουμε σε καταστάσεις επίλυσης προβλημάτων.
- ▶ Λαμβάνουμε υπόψη μας ότι ο μαθητής μας έχει μικρότερη ταχύτητα στο γράψιμο από τους συμμαθητές του και γι αυτό του δίνουμε τη δυνατότητα να κάνει λιγότερες ή μικρότερες εργασίες / ασκήσεις.
- ▶ Φροντίζουμε να κάθεται εκεί που υπάρχουν οι λιγότερες οπτικές και ακουστικές διασπάσεις, αν αυτό του χρειάζεται.
- ▶ Παρουσιάζουμε τις δραστηριότητες και τις νέες έννοιες με όσο το δυνατό μεγαλύτερη σαφήνεια και με οπτικούς τρόπους (γράφουμε στον πίνακα, χρησιμοποιούμε σχεδιαγράμματα).
- ▶ Όπου είναι δυνατό χρησιμοποιούμε πρακτικές δραστηριότητες για να διδάξουμε.

- ▶ Δείχνουμε στο μαθητή με αυτισμό ακριβώς τι πρέπει να κάνει χρησιμοποιώντας παραδείγματα και απαιτούμε να εργαστεί για συγκεκριμένα και σύντομα χρονικά διαστήματα.
- ▶ Βοηθάμε το μαθητή μας να κρατάει σημειώσεις και χωρίζουμε τις εργασίες που του δίνουμε σε μικρότερα τμήματα.

Όταν αναστατωθεί

Γνωρίζουμε ότι:

- Ο μαθητής με αυτισμό μπορεί να παρουσιάζει ξεσπάσματα στην συμπεριφορά του όταν νιώθει ότι πιέζεται και πρέπει να είμαστε προετοιμασμένοι γνωρίζοντας ότι δεν το κάνει επίτηδες αλλά αντιδρά έτσι σε άγχος και σε αισθητηριακή υπερφόρτιση.
- Τα παιδιά με αυτισμό δεν κοινωνικοποιούνται ανάλογα με τους πολιτισμικούς κανόνες.
- Μπορεί να μην αντιλαμβάνονται ή να μην αναγνωρίζουν συναισθήματα.
- Μπορεί να ενθουσιάζονται με την ένταση που νιώθουν στον καταπιεσμένο θυμό.
- Όταν ο μαθητής με αυτισμό δείχνει πολύ αναστατωμένος και φαίνεται ότι τίποτα δεν μπορεί να τον βοηθήσει, τότε είναι πολύ χρήσιμο να του επιτρέπεται να πάει σε ένα ήσυχο και ασφαλές μέρος όπου θα μείνει για να ηρεμήσει.
- Το καλύτερο είναι να μιλάμε στον μαθητή μας για αυτό που τον αναστάτωσε όταν έχει ήδη ηρεμήσει, και όχι τη στιγμή που είναι αναστατωμένος.
- Είναι σημαντικό να κρατάμε σημειώσεις για το τι προηγήθηκε της αναστάτωσης.

Ανακεφαλαιώνοντας

- Ο μαθητής με αυτισμό είναι πάντα και προς όλους ειλικρινής και έντιμος – αυτή μπορεί να είναι η βάση μιας υπέροχης σχέσης.
- Για να νιώθει ασφαλής και να μπορέσει να συνεργαστεί χρειάζεται δόμηση στο περιβάλλον της τάξης, στο πρόγραμμα, στο σύστημα εργασίας, στις δραστηριότητες...
- Έχει να ανάγκη να διδαχτεί το αυτονόητο.
- Η εκπαίδευση σε κοινωνικές δεξιότητες για την τάξη και το παιχνίδι είναι ένα πολύ απαιτητικό και δύσκολο καθήκον για τους μαθητές με αυτισμό. Αντίθετα, τα καθήκοντα

ακαδημαϊκού τύπου μπορεί να τους ανακουφίζουν από το άγχος της κοινωνικής αλληλεπίδρασης.

- Μπορεί να χρειαστεί να διδάξουμε στον μαθητή μας τις βασικές κοινωνικές δεξιότητες του “να ακούει χωρίς να διακόπτει”, “να σταματά για να δώσει σειρά στους άλλους”, “να μοιράζεται υλικό”, “να περιμένει τη σειρά του”, “να δουλεύει σε μικρές ομάδες”
- Ο μαθητής μας χρειάζεται βοήθεια για να κατανοήσει τις επιδράσεις των πράξεών του στους άλλους ώστε να προσαρμόσει τη συμπεριφορά του ανάλογα
- Ας μην θεωρούμε ότι η κατανόηση του μαθητή μας συμβαδίζει με την εκφραστική του ικανότητα. Ελέγχουμε συνεχώς την κατανόηση του λόγου
- Ας μη θεωρούμε ότι μπορεί να καταλάβει τις προθέσεις μας από τη συμπεριφορά μας
- Τα αποτελέσματα και η πρόοδος μπορεί να έχουν αργό ρυθμό αλλά δεν σταματάμε!
- Κάθε μαθητής είναι διαφορετικός. Ότι είναι αποτελεσματικό για τον ένα μπορεί να μην είναι για κάποιον άλλο.
- Αν τίποτε δεν αποδίδει, δεν χρειάζεται να απογοητευόμαστε. Ξανασκεφτόμαστε τους στόχους που θέσαμε.
- Κάθε παιδί έχει τις κακές και τις καλές του μέρες. Γι αυτό, αν έχει κάποια κακή μέρα ο μαθητής μας, δεν θεωρούμε ότι είναι απαραίτητα δικό μας το λάθος.
- Αύριο, είναι μια άλλη μέρα!